مجلّهٔ جغرافیا و توسعهٔ ناحیه‌ای، سال پانزدهم، شمارهٔ اوّل ، بهار و تابستان ۱۳۹۶، شمارهٔ پیاپی ۲۸

DOI: 10.22067/geography.v15i1.52595

ماهیت سطح‌بندی زیرساخت‌های گردشگری روستایی با استفاده از رویکرد راف‌ست (مطالعهٔ موردی: دهستان‌های شهرستان کرمان)

حجّت‌اله شرفی (استادیار جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشگاه شهید باهنر کرمان، کرمان، ایران، نویسندهٔ مسئول)
hojjat.sharafi@yahoo.com
مرضیه جعفری (دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشگاه تهران، تهران، ایران)
marzehjafari93@ut.ac.ir
مسلم قاسمی (کارشناسی‌ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه **شهید باهنر کرمان، کرمان، ایران)**
moslemghasemi93@gmail.com

صص ۱۲۱ - ۱۰۱

چکیده

اهداف: امروزه صنعت گردشگری از ارکان توسعهٔ پایدار در هر جامعه‌ای محسوب می‌شود. در این صنعت، وجود زیرساخت‌های مناسب، مدیریت عاقلانه و مدبّرانه در جنبه‌های مختلف سیاسی، فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی، آمایش جاذبه‌ها و ایجاد تسهیلات، امکاناتی است که دسترسی را بیش‌ازپیش آسان می‌سازد. هدف تحقیق حاضر، سطح‌بندی دهستان‌های شهرستان کرمان از نظر زیرساخت‌های موجود گردشگری است.

روش: روش‌شناسی تحقیق، توصیفی ـ تحلیلی برمبنای شیوهٔ اسنادی می‌باشد که در این مسیر، از تکنیک راف‌ست جهت رتبه‌بندیِ زیرساخت‌های گردشگری روستایی شهرستان کرمان استفاده شده است.

یافته‌ها/ نتایج: یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که در بین دهستان‌های شهرستان کرمان براساس زیرساخت‌های گردشگری روستایی، دهستان‌های باغین و محی‌آباد، بالاترین سطح برخورداری و دهستان‌های گروه، ده‌میرزا، هوتک، پایین‌ترین سطح زیرساخت گردشگری را به خود اختصاص داده‌اند. دهستان‌های کاظم‌آباد، سیرچ و لنگر در حالت بینابین، سطح و ناحیهٔ مرزی را به خود اختصاص داده‌اند.

تاریخ دریافت: ۱۳۹٤/۱۰/۰۹ تاریخ تصویب: ۱۳۹۵/۰۲/۰۵

نتیجه‌گیری: در بین دهستان‌های شهرستان کرمان از نظر برخورداری زیرساخت‌ها، توازن برقرار نیست و یک شکاف ملموس از نظر دسترسی به زیرساخت‌های گردشگری روستایی وجود دارد. بنابراین می‌توان دهستان‌های شهرستان کرمان را از نظر زیرساخت‌های موجود گردشگری روستایی به سه سطح توسعه‌یافته، نیمه‌برخوردار و محروم سطح‌بندی کرد. دهستان‌های گروه و ده‌میرزا(بخش راین)، هوتک(بخش چترود)، تقریب بالا را به خود اختصاص داده‌اند. دهستان‌های باغین(بخش مرکزی) و محی‌آباد(بخش ماهان)، تقریب پایین مجموعهٔ زیرساخت‌های موجود گردشگری را به خود اختصاص داده‌اند. دهستان‌های کاظم‌آباد(بخش چترود)، سیرچ(بخش شهداد) و لنگر(بخش ماهان) با کسب سطح پایین زیرساخت‌های گردشگری، ناحیهٔ مرزی را به خود اختصاص داده‌اند.
کلیدواژه‌ها: گردشگری روستایی، زیرساخت‌های گردشگری، توسعهٔ پایدار روستایی، رویکرد راف‌ست، شهرستان کرمان

۱. مقدّمه

گردشگری در بسیاری از کشورهای جهان، یکی از پیچیده‌ترین کسب‌وکارهای بشری می‌باشد و به‌عنوان فعّالیتی چندوجهی، دارای کارکردهای گوناگون و مثبت است که از آن جمله می‌توان به اشتغال‌زایی، کسب درآمد و تقویت زیرساخت‌ها اشاره کرد (قادری، فرجی راد، و بروجی، ۱۳۹۰، ص. ۱۰۲). گردشگری روستایی یکی از انواع گردشگری است که با بسیاری از الگوهای دیگر آن پیوند دارد، ولی وجه مشخّصهٔ آن، استقرار در نواحی روستایی است (رضوانی، ۱۳۸۷، ص. ۲۵). تقاضا برای استفاده از ظرفیت گردشگری در مناطق روستایی در سال‌های اخیر، به‌شدّت افزایش یافته است. کیفیت موارد موردنیاز ازجمله: وسایل ارتباطی، اصالت منطقه، میراث تاریخی ـ باستانی و ارتباط نزدیک با جمعیت روستایی بهبود یافته است. توجّه رسانه‌ها به اصالت مناطق روستایی که به نظر می‌رسد با گسترش زندگی شهری موردتهدید قرار گرفته، افزایش یافته است و امروزه گردشگران به‌دنبال جوامع روستایی دست‌نخورده هستند (گارتنر[1]، ۲۰۰٤، ص. ۱۵۳). اکنون نکتهٔ مهم در برنامه‌ریزی براساس جاذبه‌ها، نحوهٔ اولویت‌بندی در توسعه و نیز چگونگی توسعهٔ آنهاست. برای سنجش و

1. Gartner

اولویت‌بندی جاذبه‌ها و عناصر، معمولاً معیارهای مختلفی، ازقبیل: اقتصادی، اجتماعی ـ فرهنگی، زیرساختی، زیست‌محیطی، نهادی، قانونی و جغرافیایی موردتوجه قرار می‌گیرد تا براساس آنها بتوان نسبت به جاذبه‌های گوناگون تصمیم‌گیری کرد (پاپلی یزدی، ۱۳۹۰، ص. ۳۰). ایجاد صنعت گردشگریِ پایدار و موفّق در گرو دستیابی به زیرساخت‌های مناسب است که درجهت کارگردانیِ اهداف اقتصادی، اجتماعی و زیرساختی وابسته است (میر فخرالدّینی، ۱۳۹۱، ص. ٦١).

گردشگری در چالش‌های پسامدرن در ساختارشکنی جنبه‌های کلاسیکِ خود گرفتار آمد و زمینه‌های شکل‌گیری جریان گردشگری کیفی در اقتصاد پساصنعتی و پیرامون آن مهیّا شد. این روند زمینه‌های تعامل فرهنگی را همراه با کاهش اثرات سوء زیست‌محیطی بین جامعهٔ میزبان، گردشگر و محیط گردشگری فراهم کرد (پاپلی یزدی و سقایی، ۱۳۹۰، ص. ١١٤). گردشگری روستایی گونه‌های متفاوتی دارد که نشان‌دهندهٔ الگوی پیچیدهٔ محیط‌زیست، اقتصاد، تاریخ و موقعیت روستا است. طبیعت، محیط روستا، میراث تاریخی و فرهنگی آن شرط اصلی برای توسعهٔ گردشگری روستایی است؛ زیرا این خصایص در سال‌های اخیر، گردشگران زیادی را جذب زندگی روستایی کرده است (استتیک[1]، ۲۰۱۲، ص. ۳). روستاهای ایران به‌لحاظ شرایط اقلیمیِ مطلوب و داشتن قابلیت‌های انسانی و طبیعی ویژه می‌توانند به‌عنوان جاذبه‌های منحصربه‌فرد مطرح شوند. داشتن فضاهای کالبدی، معماری‌های خاص، شرایط جغرافیایی، فرهنگ و آداب و سنن، فعّالیت‌های اقتصادی، صنایع دستی، الگوی معیشت، سکوت و آرامش، مناظر بکر و متنوّع، از ویژگی‌های ارزشمندی است که به توسعهٔ گردشگری روستایی در ایران کمک شایان توجّهی می‌کند (قدیری معصوم، استعلاجی، و پازوکی، ۱۳۸۹، ص. ۱۱۳).

در این راستا، شهرستان کرمان با قدمت کهن خود و جاذبه‌های گردشگریِ تاریخی، فرهنگی، دینی و طبیعی فراوان، به‌عنوان یک قطب گردشگری مهم به‌طور اصولی ساماندهی نشده، تا مسیر توسعهٔ پایدار هموارتر و سریع‌ترگردد. متأسّفانه باوجود جاذبه‌های ارزشمند در محدودهٔ موردمطالعه، وجود پاره‌ای مشکلات، مانعی اساسی برای توسعهٔ گردشگری در این منطقه شده است که برخی از این مشکلات عبارت‌اند از: عدم شناخت کاملِ جاذبه‌های گردشگری نواحی روستایی شهرستان کرمان به‌دلیل کمبود تبلیغات و حضور کم‌رنگ بخش

1. Stetic

خصوصی، عدم اقدام کافی برای ساماندهی جاذبه‌های گردشگری، فقدان زیرساخت‌های اساسی و بهره‌برداری از این منابع، کمبود خدمات اقامتی و رفاهی در سطح استان، عدم احساس امنیت جادّه‌ای، اجتماعی و... . با توجّه به اهمّیت موضوع موردمطالعه، هدف تحقیق حاضر رتبه‌بندی دهستان‌های شهرستان کرمان از نظر زیرساخت‌های موجود گردشگری روستایی است. این مقاله درصدد پاسخ کارشناسی به سؤال ذیل است: آیا زیرساخت‌های موجودِ گردشگری روستایی در دهستان‌های شهرستان کرمان متوازن است؟

۲. پیشینهٔ تحقیق

سجّادیان، برفی، و قهرمانی (۱۳۹۳) در مقاله‌ای با عنوان «تحلیل قابلیت استفاده از جذّابیت دامنه‌نوردی در گردشگری روستاییِ دهستان‌های شهرستان آمل با بهره‌گیری از «GIS, AHP Step Function» به این نتیجه رسیدند که اوّلاً دهستان‌های شهرستان آمل دارای جذابیت طبیعی مناسب دامنه‌نوردی بوده و ثانیاً می‌توان از این قابلیت درجهت گردشگری روستایی دهستان‌های شهرستان استفاده کرد.

سجاسی قیداری، رکن‌الدّین افتخاری، و پورطاهری (۱۳۹۳) در مقاله‌ای با عنوان «اولویت‌بندی سطح کارآفرینیِ اکوتوریستی در مناطق روستایی (مطالعهٔ موردی: روستاهای با پتانسیل گردشگری رودره‌ای استان تهران)» به این نتیجه رسیدند که از نظر صاحبان کسب‌وکارها، روستاهای موردمطالعه در سطح منطقه با یکدیگر تفاوتی درزمینهٔ کارآفرینی اکوتوریستی ندارند. همچنین، نتایج حاصل از پیاده‌سازی تکنیک تاپسیس نیز گویای امتیازات دقیق روستاها و مسیرها به‌لحاظ کارآفرینی اکوتوریستی با یکدیگر است که پراکندگی رتبه‌ها بین روستاهای دو گروه حفاظت‌شده و حفاظت‌نشده را نشان می‌دهد.

مطیعی لنگرودی، دادورخانی، رضائیه آزادی، و شریفی (۱۳۹۳) در مقاله‌ای با عنوان «برنامه‌ریزی راهبردی توسعهٔ گردشگردی (مطالعهٔ موردی: تفرّجگاه بند ارومیه)» به این نتیجه رسیدند که این منطقه از شروط اوّلیهٔ توسعهٔ گردشگری برخوردار است. بنابراین برای پایداری آثار گردشگری و بهره‌مندی از آثار اقتصادی ناشی از این فعّالیت در منطقهٔ موردمطالعه، برنامه‌ریزی و مدیریت گردشگری امری ضروری و اجتناب‌ناپذیر است.

فرجی سبکبار، رضوانی، و بهنام‌مرشدی (۱۳۹۳) در مقاله‌ای با عنوان «سطح‌بندی فضاییِ محورهای گردشگری استان فارس برمبنای خدمات و تسهیلات گردشگری» به این نتیجه رسیدند که محورهای شمالی و جنوبی، با توجّه به اینکه درگاه بیشترین ورود گردشگران به این استان هستند، از خدمات کمتری برخوردارند و باید در اولویت توسعهٔ خدمات و زیرساخت‌های گردشگری قرار گیرند.

پورطاهری، سجاسی قیداری، و صادقلو (۱۳۸۸) در مقاله‌ای با عنوان «سنجش و اولویت‌بندی پایداریِ اجتماعی روستایی شهرستان خدابنده»، به این نتیجه رسیدند که شاخص‌های ذهنی و نیز مدل به‌کارگرفته‌شده، به‌خوبی توانسته‌اند واقعیات جامعهٔ روستایی را تبیین کنند؛ به‌گونه‌ای‌که درنهایت، روستای آقچه‌قیا بالاترین و روستای ورجوشان پایین‌ترین میزان پایداری اجتماعی را دارند.

افتخاری، پورطاهری، و مهدویان (۱۳۹۰) در مقاله‌ای با عنوان «اولویت‌بندی ظرفیت‌های گردشگریِ مناطق روستایی شهرستان نیر»، به این نتیجه رسیدند که از میان ۳۰ روستا و دهستان موردمطالعه، روستاهایی که دارای جاذبه‌های محیطی هستند، از ارجحیت بیشتری برخوردارند.

آکا[1] (۲۰۱۰) در مقاله‌ای با عنوان «ارزیابی گردشگری روستایی در ترکیه با استفاده از تحلیل سوات»، وضعیت گردشگری روستایی در این کشور را بررسی کرد. نتایج تحقیق نشان می‌دهد ترکیه از قابلیت‌های فراوانی درزمینهٔ گردشگری روستایی بهره‌مند است، لیکن انگیزه‌ها، سرمایه‌گذاری‌ها و مشوّق‌ها برای این موضوع کافی نبوده و در مقایسه با سایر مقاصد گردشگری حوزهٔ مدیترانه، از روند کندی برخوردار است. درصورت اتّخاذ سیاست‌های مناسب در شرایط تغییرات گردشگری جهانی و مزیت‌ها و اولویت‌های گردشگران، ترکیه می‌تواند در کوتاه‌مدّت به یکی از مهم‌ترین مراکز گردشگری روستایی در سطح جهانی تبدیل شود. ایولین[2]، لی‌یوون[3]، نایج‌کمپ،[4] و پت‌ریوایتید[5] (۲۰۱۵) در مقاله‌ای با عنوان «مقایسهٔ فراتحلیل منطقه‌ای در سطوح متفاوت فضایی و اثرات اقتصادی گردشگری»، به این نتیجه

1. Aka
2. Eveline
3. Leeuwen
4. Nijkamp
5. Piet Riveted

رسیده است که با کاهش اشتغال در بخش کشاورزی، گردشگری به‌عنوان یک فعّالیت جدید در اقتصاد روستایی می‌تواند باعث افزایش درآمد، تجارت بومی و کیفیت زندگی شود. گردشگری می‌تواند یک بخش برتر از نظر گستردگی فعّالیت‌ها و نیز پذیرای نیروی کار بی‌مهارت باشد و برای روستاها، شهرهای کوچک و میانی فرصت‌های شغلی خوبی را ایجاد کند.

۳. روش‌شناسی تحقیق

۳. ۱. روش تحقیق

روش پژوهش در این مطالعه از نوع کاربردی بوده، با توجّه به شاخص‌های موردبررسی و ماهیت موضوع، رویکرد حاکم بر این پژوهش، توصیفی ـ تحلیلی برمبنای شیوهٔ اسنادی می‌باشد. سطح تحلیل، ۱۲ دهستان شهرستان کرمان، واحد تحلیل و زیرساخت‌های موجودِ بخش گردشگری روستایی می‌باشد. شاخص‌های موردبررسی در این تحقیق، شامل: تعداد جمعیت، تعداد مراکز اقامتی($C1$)، تعداد مراکز بین‌راهی(C_2)، تعداد پارک‌های عمومی(C_3)، تعداد دفاتر خدمات مسافربری(C_4)، اماکن تفریحی(C_5)، سرویس‌های بهداشتی(C_6)، مناطق نمونهٔ گردشگری(C_7)، و شرکت‌های تعاونی(C_8) می‌باشد. اطّلاعات موردنیاز از مرکز آمار ایران، سالنامهٔ آماری نفوس و مسکن شهر کرمان در سال ۱۳۹۰ و سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری استان کرمان جمع‌آوری شده است.

در این پژوهش با بهره‌گیری از تکنیک رتبه‌بندی راف‌ست،[1] دهستان‌های شهرستان کرمان براساس زیرساخت‌های موجود گردشگری اولویت‌بندی شده‌اند. تئوری مجموعهٔ راف، در اوایل سال ۱۹۸۰ میلادی توسّط پروفسور زدیسلاو پاولاک[2]، پایه‌گذاری شد(میرفخرالدّینی و پیرو، ۱۳۹۱، ص. ٦۹). تئوری مجموعهٔ راف، یک روش ریاضی جدید برای تحلیل داده‌های هوشمند و داده‌کاوی می‌باشد. بعد از تقریباً سی‌واندی سال از پایه‌گذاری تئوری مجموعهٔ راف، روش‌های کاربردی از آن به یک درجهٔ مشخّص از کمال رسیده است و در چند سال اخیر، یک رشد سریع از توجّه به تئوری مجموعهٔ راف و کاربردهایش در علوم، ازجمله «علوم جغرافیایی» به‌وضوح دیده می‌شود (جوادی، رازقی، و عبّاس‌پور، ۱۳۹۱، ص. ۱). در تئوری

1. Rough Set Method
2. Zedislaw Pawlak

تصمیم‌گیری برای حلّ مسائل MCDM یا تصمیم‌گیری چندمعیاره[1] ، عموماً شاخص‌های مسئله را ثابت فرض می‌کنند که شرایط غیرواقعی را برای حلّ مسئله ترسیم می‌نمایند. بنابراین برای حلّ مسائلی که در آن تصمیم‌گیران ترجیحات خود را در ارتباط بین معیارهای مسئله اعمال و استقلال بین شاخص‌های مسئله را نقض نمایند، عملاً نیاز به تئوری راف‌ست داریم. هدف از کاربرد مجموعه‌های راف، برخورد با عدم قطعیت و ابهامی است که در برخی مسائل با آنها روبه‌رو هستیم. این تئوری تعمیمی از نظریه‌های مجموعهٔ کلاسیک بر پایهٔ منطق سه‌مقداری، برای کار با داده‌های ناقص و ناسازگار و کاهش داده‌های مازاد بر نیاز پایگاه داده است. هدف اصلی از تحلیل مجموعهٔ راف، به‌دست‌آوردن مفاهیم تقریبی از داده‌های اکتسابی می‌باشد. پایه و اساس نظریه را مفاهیم مجموعهٔ تقریب پایین، مجموعهٔ تقریب بالا و ناحیهٔ مرزی شکل می‌دهند. در این تکنیک بعد از مشخّص‌کردن شاخص‌های موردنظر، مطابق با قوانین مربوط به هر شاخص، قانون مربوط به هریک از شاخص‌ها را در چهار سطح(عالی، خوب، متوسّط و ضعیف) تعریف کرده و درنهایت، هر دهستان را براساس هر شاخص طبقه‌بندی و رتبه‌بندی می‌کنیم.

مراحل مدل راف‌ست به شرح ذیل است:

الف- مشخّص‌کردن مجموعه‌ای از دهستان‌ها براساس شاخص‌های تعیین‌شده(مشخّص‌کردن یک جدول تصمیم به نام S)؛ ب- مشخّص‌کردن یک جدول تصمیم، با توجّه به قواعد مشخّص‌شده به‌صورت ویژگی‌های موقعیت و ویژگی‌های تصمیم؛ ج- با استفاده از روابط هم‌ارزی(کلاس‌بندی)، دهستان‌ها را به کلاس‌های مختلف دسته‌بندی می‌نماییم؛ د- وابستگی دانش؛ و- استنتاج قواعد؛ م- تقلیل داده‌ها؛ ن- تقلیل‌کنندهٔ ارزشی؛ ه- محاسبهٔ تقریب بالا، پایین و ناحیهٔ مرزی؛ ی - رتبه‌بندی دهستان‌های شهرستان کرمان از نظر زیرساخت‌های گردشگری. در این رویکرد، ستون‌ها نمایش‌دهندهٔ شاخص‌ها، سطرها نمایش‌دهندهٔ مناطق و سلّول‌ها، حاوی مقادیر ویژگی‌ها بر هر شیء است. رابطهٔ زیر را رابطهٔ تفکیک‌ناپذیر می‌گویند:

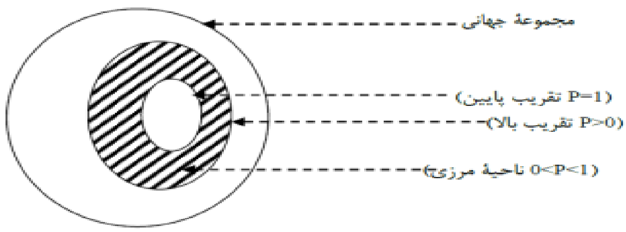
رابطهٔ (۱): $Ib = \{(x, y) \in u \times u / \forall Attr \in B, Attr(x) = Attr(y)\}$

1. Multiple Criteria Decision- Making(MCDM)

اگر x وy دو شیء باشند و برای هر ویژگی‌ای که در مجموعهٔ B باشد، مقـدار آن ویژگـی در دو شیء یکسان باشد، آنگاه I_B را رابطهٔ تفکیک‌ناپذیر-B مـی‌نامنـد. در بسـیاری از مسـائل کلاس‌بندی، خروجی از قبل مشخّص است. برچسب کلاس را ویژگی تصمیم‌گیری می‌نامنـد. سیستم اطّلاعاتی‌ای که حاوی ویژگی تصمیم‌گیری باشد، سیستم تصمیم‌گیـری نـام دارد. ایـن تئوری بر پایهٔ مفهوم تقریب بالایی و تقریب پایینی برای یک مجموعه، خلاصه‌سـازی داده‌هـا، حذف فیچرهای اضافی و استخراج قواعد، ازجمله کاربردهای تئوری راف می‌باشـد. مجموعـهٔ جهانی(U) را براساس ویژگی‌های A، و کلاس‌های هم‌ارز دسته‌بندی می‌شود. سـپس تقریـب بالا و پایین را با توجه به رابطهٔ (۲) محاسبه می‌کنیم:

رابطهٔ (۲):

$$\underline{B}X = \{x|[x]B \subseteq X\}(Lower\ approximation)\ and\ \overline{B}X = \{X|[X]B \cap X \neq \emptyset\}(Upper\ approximation). \quad (۱)$$

شکل ۱ـ ناحیهٔ مرزی یک مجموعهٔ راف

مأخذ: میرفخردینی و پیرو، ۱۳۹۱، ص. ٦٩

و درنهایت، با کمک سیستم اطّلاعات جغرافیایی[1]، نتیجهٔ حاصل در قالب نقشه بـه نمـایش گذاشته شده است.

۳. ۲. منطقهٔ موردمطالعه

شهرستان کرمان با وسعتی حدود ٤٥٤٠١ کیلـومتر مربّـع، معـادل ۲٤/۳۹ درصـد مسـاحت استان را به خود اختصاص داده است. این شهرسـتان دارای ۱۳ شـهر، ٦ بخـش، ١٦ دهسـتان، ٥٥٨ آبادی دارای سکنه می‌باشد. شهرستان کرمان با ۷۲۲٤۸٤ نفر جمعیت، دارای رتبـهٔ اوّل در

1. Geographical Information System(GIS)

استان می‌باشد. تعداد ۳٦٤٥۲۱ نفر مرد (٥۰/٤٥ درصـد) و ۳٥۷۹٦۳۰ نفـر زن (٤۹/٥٥) درصـد جمعیت شهرستان را تشکیل می‌دهند. از لحاظ وضعیت محلّ زندگی، نزدیـک بـه ۸٦ درصـد، یعنی جمعیتی معادل ٦۲۱۳۷٤ نفر در نقاط شهری و معادل ۱۰۱۱۱۰ نفر نیز در نقاط روسـتاییِ شهرستان سکونت دارند(مرکز آمار ایران، ۱۳۹۲).

جدول ۱ـ مشخّصات دهستان‌های موردمطالعه

مأخذ: مرکز آمار ایران، ۱۳۹۲

ردیف	دهستان	نام بخش	جمعیت
۱	گروه	راین	۲۸۰
۲	ده‌میرزا	راین	۱۳۳
۳	هوتک	چترود	۳۳۲۳
٤	کاظم‌آباد	چترود	۳٦٤٥
٥	اندوهجرد	شهداد	۳٥۸۹
٦	سیرچ	شهداد	۲٥۹۹
۷	جوشان	گلباف	۹۱۳
۸	کشیت	گلباف	۱۰۷٤
۹	محی‌آباد	ماهان	۱۰۸۳
۱۰	لنگر	ماهان	۲۱٥۳
۱۱	باغین	مرکزی	۸۱۷٦
۱۲	اختیارآباد	مرکزی	۸۷٤٦

شکل ۲ـ ناحیهٔ موردمطالعه

مأخذ: نگارندگان، ۱۳۹٤

٤. مبانی نظری تحقیق

در این راستا، گردشگری روستایی با توجّه به دامنهٔ تقاضا و نیازهای محیط روستایی رو به توسعه گذاشته و روزبه‌روز بر اهمّیت و جاذبهٔ خاص آن افزوده شده است (سجّادیان، برفی، و قهرمانی، ۱۳۹۳، ص. ٧٦). گردشگری روستایی به‌عنوان ابزاری برای دستیابی به رشد اقتصادی، اجتماعی و نیز بازآفرینی مدّ نظر قرار گرفته و تاکنون اقدامات گسترده‌ای درزمینهٔ توسعهٔ گردشگری به‌عنوان منبع مؤثّر ارتقای درآمد و اشتغال‌زایی در نواحی روستایی انجام شده است (شارپلی[1]، ٢٠١٤، ص.٢٣٣). در چند دههٔ گذشته، گردشگری یک فعّالیت عمده در سطح جامعه جهانی و بخش بسیار مهم در توسعهٔ اقتصادی کشورها شناخته شده است. در مقیاس محلّی، گردشگری بیش‌ازپیش امکانات و ابزارهایی برای تغییر آینده در اختیار دارد. گردشگری اغلب به‌عنوان جایگزینی مطمئن برای تولیدات و توسعهٔ روستایی ـ جایی که صنایع تجاری در حال کاهش، به‌ویژه در کشورهای درحال‌توسعه- مطرح بوده است (ژیان‌چائو[2]، ١٣٩٤، ص. ٤٩٨). با کاهش اشتغال در بخش کشاورزی، گردشگری به‌عنوان یک فعّالیت جدید در اقتصاد روستایی می‌تواند باعث افزایش درآمد، تجارت بومی و کیفیت زندگی شود. ازاین‌رو نقاط روستایی به‌دلیل برخورداری از ظرفیت‌های گردشگری می‌توانند به‌عنوان یکی از کانون‌های گردشگری در قلمرو سرزمینی باشند. گردشگری یکی از سریع‌ترین راه‌های بازگشت سرمایه است، بیشترین ضریب انباشت سرمایه را دارد و از ضریب تکاثریِ زیادی نسبت به سایر فعّالیت‌ها برخوردار است (مطیعی‌لنگرودی، دادورخانی، رضائیه آزادی، و شریفی، ۱۳۹۳، ص. ٥٢٤). با این‌حال برای توسعهٔ گردشگری، بهره‌برداری بهینه از زیرساخت‌ها، پی‌بردن به نابرابری‌ها و سطح‌بندی نواحی گردشگری ضروری است؛ چراکه با شناخت زیرساخت‌ها در رتبه‌بندی آنها در سطح نواحی روستایی می‌توان به مدیریت بهتری برای گردشگران دست یافت. بنابراین ایجاد هماهنگی میان تعداد گردشگران و ظرفیت فضاهای گردشگری، به‌خصوص زیرساخت‌ها بسیار ضروری است (فرجی سبکبار، رضوانی، بهنام‌مرشدی، و روستا، ۱۳۹۳، ص. ٥٦٢). به همین دلیل از بین فرصت‌های گردشگری، می‌توان از توان زیرساخت‌های گردشگری در مناطق روستایی استفاده کرد.

1. Sharply
2. Jianchao

٤. ۱. زیرساخت گردشگری

زیرساخت‌های گردشگری عواملی هستند که به‌قصد ارائهٔ خدمات و انتفاع توسعهٔ خدمات به گردشگران و مسافران یا میهمانان طبق ضوابط ارائه می‌شوند. امروزه با پیشرفت روش‌های آماری و رایانه‌ای در مطالعات جغرافیایی، استفاده از شاخص‌های مختلف در زمینه‌های گوناگون، متداول‌ترین معیار سطح‌بندی نواحی گردشگری است. در این پژوهش با بهره‌گیری از شاخص‌های تصمیم‌گیری چندمتغیّره[1] ازجمله رویکرد رتبه‌بندی راف‌ست، نواحی روستایی شهرستان کرمان براساس زیرساخت‌های گردشگری اولویت‌بندی شده‌اند و در نهایت، با کمک سیستم اطّلاعات جغرافیایی، نتیجهٔ حاصل در قالب نقشه به نمایش گذاشته شده است.

۵. یافته‌های تحقیق

امروزه صنعت گردشگری به‌عنوان یکی از صنایع مهم توسعهٔ پایدار در هر جامعه‌ای محسوب می‌شود که از تحرّک بالایی در تغییرات اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و محیطی برخوردار است. شاخص‌های مورداستفاده برای به‌دست‌آوردن سطح‌بندی زیرساخت‌های گردشگری دهستان‌های شهرستان کرمان در جدول (۲) آمده است.

جدول۲ـ شاخص‌های زیرساخت گردشگری شهرستان کرمان به تفکیک دهستان‌ها

مأخذ: مرکز آمار ایران، ۱۳۹۲

ردیف	گروه	ده میرزا	هونک	کاظم آباد	اندوهجرد	سیرچ	جوشان	کشیت	محی آباد	لنگر	باغین	اختیارآباد	جمع کل
C_1	۱	۱	۱	۰	۱	۰	۱	۲	۱	۰	۸	۰	۱٦
C_2	۱	۱	۱	۰	۱	۰	۱	۱	۱	۰	۱	۰	۸
C_3	۵	٤	۵	۲	۳	٤	۳	۰	۳	۲	۵	۲	۳۸
C_4	۱	۱	۱	۰	۱	۰	۱	۱	۱	۰	۱	۰	۸
C_5	۱	۱	۱	۰	۰	۱	۱	۰	۲	۰	۰	۱	۸
C_6	۵	۸	۹	٦	۸	٦	۵	۵	۸	٦	۱۰	۵	۸۰
C_7	۳	۲	٤	۰	۳	۰	۳	۲	۱	۰	۲	۰	۲۰
C_8	۰	۰	۲	۱	۱	۲	۲	۱	۱	۲	۳	۱	۱٦

1. Multivariate decision-making indicators

جدول۳ ـ نحوهٔ دسترسی روستاهای منتخب به زیرساخت‌های گردشگری

مأخذ: مرکز آمار ایران، ۱۳۹۲

ردیف	دهستان	جمعیت محدوده (سکنه دائم)	C_1	C_2	C_3	C_4	C_5	C_6	C_7	C_8
X_1	گروه	۲۸۰	۱	۱	۵	۱	۱	۵	۳	۰
X_2	ده میرزا	۱۳۳	۱	۱	٤	۱	۱	۸	۲	۰
X_3	هوتک	۳۳۲۳	۱	۱	۵	۱	۱	۹	٤	۲
X_4	کاظم آباد	۳٦٤۵	۰	۰	۲	۰	۰	٦	۰	۱
X_5	اندوهجرد	۳۵۸۹	۱	۱	٤	۱	۰	۸	۳	۱
X_6	سیرچ	۲۵۹۹	۰	۰	٤	۰	۱	٦	۰	۲
X_7	جوشان	۹۱۳	۱	۱	۳	۱	۱	۵	۳	۲
X_8	کشیت	۱۰۷٤	۲	۱	۰	۱	۰	۵	۲	۱
X_9	محی‌آباد	۱۰۸۳	۱	۱	۳	۱	۲	۸	۱	۱
X_{10}	لنگر	۲۱۵۳	۰	۰	۲	۰	۰	٦	۰	۲
X_{11}	باغین	۸۱۷٦	۸	۱	۵	۱	۰	۱۰	۲	۳
X_{12}	اختیارآباد	۸۷٤٦	۰	۰	۲	۰	۱	۵	۰	۱

۵. ۱. تولید قوانین تصمیم‌گیری از روی اطّلاعات

جدول ٤ـ قانون‌های مربوط به جمعیت

مأخذ: سازمان میراث فرهنگی و گردشگری استان، ۱۳۹۲

(+۳۰۰۰) جمعیت	high عالی
(۳۰۰۰ـ ۲۰۰۰) جمعیت	Good خوب
(۲۰۰۰ـ ۱۰۰۰) جمعیت	average متوسّط
(۱۰۰۰ـ) جمعیت	weak ضعیف

جدول ۵ـ قانون‌های مربوط به تعداد واحدهای اقامتی

مأخذ: سازمان میراث فرهنگی و گردشگری استان، ۱۳۹۲

Average متوسّط (۱) weak ضعیف (۰)	High عالی (۸) Good خوب (۲)

جدول ٦ـ قانون‌های مربوط به پذیرایی بین‌راهی

مأخذ: سازمان میراث فرهنگی و گردشگری استان، ۱۳۹۲

Average متوسّط (۱)	Weak ضعیف (۰)

جدول ۷ـ قانون‌های مربوط به پارک‌های عمومی

مأخذ: سازمان میراث فرهنگی و گردشگری استان، ۱۳۹۲

High عالی (+۱۰)	average متوسّط (٦ ـ ۳)
Good خوب (۹ـ ٦)	weak ضعیف (۳ ـ ۱)

جدول ۸ـ قانون‌های مربوط به تعداد دفاتر خدماتی مسافرتی

مأخذ: سازمان میراث فرهنگی و گردشگری استان، ۱۳۹۲

Good خوب (۱)	Weak ضعیف (۰)

جدول ۹ـ قانون‌های مربوط به تعداد اماکن تفریحی(موزه، سینما، نمایشگاه)

مأخذ: سازمان میراث فرهنگی و گردشگری استان، ۱۳۹۲

High (+۲)	Average (۱)
Good (۲)	weak (۰)

جدول۱۰ـ قانون‌های مربوط به تعداد سرویس‌های بهداشتی

مأخذ: سازمان میراث فرهنگی و گردشگری استان، ۱۳۹۲

High عالی (+۱۰)	average متوسط (٦ – ۳)
Good خوب (۹ـ٦)	weak ضعیف (۳– ۱)

جدول ۱۱ـ قانون‌های مربوط به تعداد مناطق نمونۀ گردشگری

مأخذ: سازمان میراث فرهنگی و گردشگری استان، ۱۳۹۲

High عالی (٤)	Average متوسّط (۲ـ۱)
Good خوب (۳)	Weak ضعیف (۰)

جدول ۱۲ـ قانون‌های مربوط به تعداد شرکت‌ها و تعاونی‌های مسافربری

مأخذ: سازمان میراث فرهنگی و گردشگری استان، ۱۳۹۲

Average= (۱) متوسّط	High =(۳)عالی
Weak = (۰) ضعیف	Good =(۲)خوب

جدول ۱۳ـ سطح‌بندی دهستان‌ها براساس شاخص‌ها به‌صورت کیفی

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹٤

دهستان	X	جمعیت	C_1	C_2	C_3	C_4	C_5	C_6	C_7	C_8	Result
گروه	X_1	Weak	Average	Average	high	Good	Average	Average	Good	Weak	Average
دهمیرزا	X_2	Weak	Average	Average	Good	Good	Average	Good	Average	Weak	Average
هوتک	X_3	high	Average	Average	high	Good	Average	Good	high	Good	Average
کاظم‌آباد	X_4	high	Weak	Weak	Average	Weak	Weak	Good	Weak	Average	Weak
اندوهجرد	X_5	high	Average	Average	Good	Good	Weak	Good	Good	Average	Good
سیرچ	X_6	Good	Weak	Weak	Good	Weak	Average	Good	Weak	Good	Weak
جوشان	X_7	Weak	Average	Average	Good	Good	Average	Average	Good	Good	Good
کشیت	X_8	Average	Good	Average	Weak	Good	Weak	Average	Average	Average	Average
محی‌آباد	X_9	Average	Average	Average	Good	Good	Good	Good	Average	Average	Good
لنگر	X_{10}	Good	Weak	Weak	Average	Weak	Weak	Good	Weak	Good	Weak
باغین	X_{11}	high	high	Average	high	Good	Weak	high	Average	high	high
اختیار آباد	X_{12}	high	Weak	Weak	Average	Weak	Average	Average	Weak	Average	Average

جدول۱٤ـ اختصاص هریک از طیف‌های کمّی به هریک از شاخص‌ها

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹٤

براساس	high	Good	Average	Weak
جمعیت	۵	۲	۲	۳
C_1	۱	۱	٦	٤
C_2	–	–	۸	٤
C_3	۲	۵	۳	۱
C_4	–	۸	–	٤
C_5	–	۱	٦	۵
C_6	۱	۷	٤	–
C_7	۱	۳	٤	٤
C_8	۱	٤	۵	۲

با استفاده از روابط هم‌ارزی(کلاس‌بندی)، دهستان‌ها را به کلاس‌هـای تقسـیم دسـته‌بنـدی می‌نماییم. یعنی دهستان های (X_1, X_{12})، به‌این‌ترتیب:

جدول ۱۵ـ براساس جمعیت

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹٤

High = {X۳,X4,X5,X11 ,X12} Good= {X6,X10 }	Average= {X8,X9 } Weak = {X1, X2, X7 }

جدول ١٦ـ براساس واحدهای اقامتی

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹٤

High = {X11 } Good= { X8}	Average = {X1,X2,X3,X5,X7,X9} Weak = {X4, X6, X10,X12}

جدول ۱۷ـ بر اساس واحدهای بین‌راهی

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹٤

High = {X1,X3,X11 } Good = {X2,X5,X6,X7,X9}	Average = {X4,X10,X12} Weak= {X5 }

جدول ۱۸ـ براساس تعداد پارک عمومی

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹٤

Average= {X1,X2,X3,X5,X7,X8,X9,X11}	Weak = {X4, X6, 10,X12}

جدول ۱۹ـ براساس دفاتر خدمات‌رسانی

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹٤

good {X1,X2,X3,X5 ,X7,X8,X9,X11}	Weak {X4,, X6, X10,X12 }

جدول ۲۰ـ قانون‌های مربوط به اماکن تفریحی

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹٤

{X9}=good {X1,X2,X3,X6,X7,X12} = Average}	{X4, X5, X8,X10,X11} = {Weak}

جدول ۲۱ـ قانون‌های مربوط به سرویس‌های بهداشتی

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹٤

{X11}= high {X2,X3,X4,X5,X6,X9,X10}= {Good}	{X1,X7,X8,X12} = {Average}

جدول ۲۲ـ قانون‌های مربوط به مناطق نمونه گردشگری

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹٤

}= high۳{X {X1,X5,X7}=Good	{X2,X8,X9, X11}= {Average} X4,X6,X10,X12}={weak}

جدول ۲۳ـ قانون‌های مربوط به شرکت‌های تعاونی و مسافربری

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹٤

{ X11 }= high {X3,X6,X7,X10}=Good	{X4,X5,X8,X9,X12}= Average {X1,X2 } = Weak

جدول ۲٤ـ سطح‌بندی نهایی مناطق تشکیل ماتریس‌ها براساس ویژگی

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹٤

ارزش	جمعیت	C_1	C_2	C_3	C_4	C_5	C_6	C_7	C_8
high	{X3, X4,X5, X11, X12}	{X11}	_	{X1,X3,X11}	-	-	{X11}	{X3}	{X11}
Good	{X6, X10}	{X8}	_	{X2,X5,X6, X7,X9 }	{X1,X2 ,X3,X5 X7,X8 X9,X11 }	{X 9}	{X2,X3 X4,X5 X6,X9 X10}	{X1,X5,X7}	{X3,X6 ,X7,X10}
Average	{X8, X9}	{X1,X2,X3 ,X5,X7,X9 }	{X1,X2, X3,X5, X7,X8,X9,X11}	{X1,X3 }	-	{X1,X2 ,X3,X6 ,X7,X12}	{X1,X7, X8,X12}	{X2,X8,X9, X11}	{X4,X5,X8,X9,X12}
Weak	{X1, X2, X7}	{X4,X6,X10, X12}	{X4,X6 ,X10, X12}	{X2,X4,X5,X6,X7,X9,X10, X12}	{X4,X6 ,X10,X12}	{X4,X5 ,X8,X10,X1}	-	{X4,X6,X10, X12}	{X1,X2}

۵. ۲. وابستگی دانش

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹٤

{ X4,X6,X10,X12} C{X2,X4,X5,X6,X10,X12} X = {X1, X2,X3,X4,X5,X6,X7,X8,X9,X10,X11,X12}	{ X11} C{X3,X11 } { X1,X9,X2,X5,X6 } C{X2,X3 X4,X5 X6,X9 X10 } { X1,X2,X3,X7} C{ X1,X2, X3,X5 ,X7,X8 ,X9,X11}

براین‌اساس، دهستان باغین از توابع بخش مرکزی، سطح بالای خدمات را به خود اختصاص می‌دهد. دهستان‌های گروه، ده‌میرزا (راین)، محی‌آباد (ماهان)، (راین)، اندوهجرد، سیرچ (شهداد) در سطح خوب و مناسب از نظر زیرساخت‌های گردشگری روستایی قرار می‌گیرند. سایر دهستان‌ها نیز به‌تفکیک در سطوح متوسّط و ضعیف به شرح زیر قرار می‌گیرند.

۵. ۳. استنتاج قواعد

شامل قواعد متناقض (مخالف) و قواعد سازگار (موافق) می‌باشد. اگر ویژگی‌های موقعیت و تصمیم متفاوت باشد. قواعد مخالف از آن استخراج می‌شود. امّا اگر ویژگی‌های (موقعیت) و ویژگی‌های تصمیم هردو یکسان باشد. قواعد موافق از آن استنباط می‌شود. در نتیجه، تصمیم منحصربه‌فردی گرفته می‌شود. امّا اگر حدّ پایداری یک سیستم اطّلاعاتی کمتر از یک باشد، نمی‌توان یک تصمیم کافی در نظر گرفت.

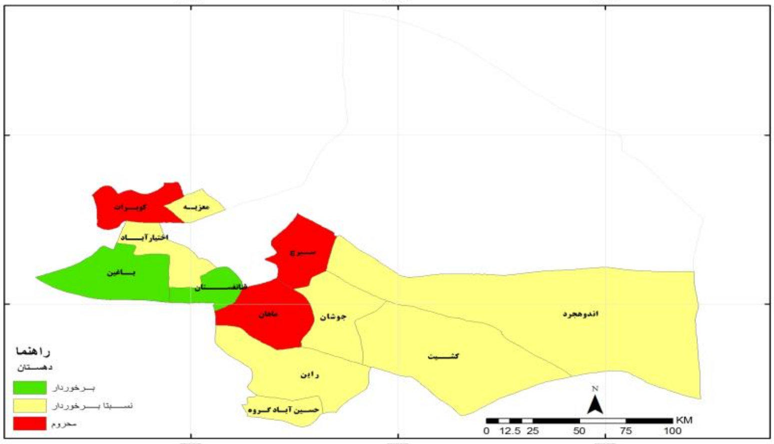
۵. ٤. تقریب بالا و پایین

دهستان‌های محی‌آباد و باغین {X11, X9} تقریب پایین از مجموعهٔ {X۱,X۳,X۹,X۱۱}و مجموعهٔ {X۱,X۲,X۳,X٥,X۷,X۸,X ۱۲} تقریب بالایی از مجموعهٔ{X1,X3,X9,X11}و مجموعهٔ {X٤,X٦,X۱۰} به‌عنوان ناحیهٔ مرزی

جدول ۲۵ـ رتبه‌بندی روستاها

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹٤

دهستان	لنگر	جوشان	ده‌میرزا	گروه	اندوهجرد	کشیت
رتبه	۱۲	۷	٤	۳	٦	۸
دهستان	باغین	محی‌آباد	هوتک	اختیارآباد	کاظم‌آباد	سیرچ
رتبه	۱	۲	٥	۹	۱۰	۱۱

شکل۳ ـ سطح‌بندی دهستان‌های شهرستان کرمان از نظر برخورداری از زیرساخت‌های گردشگری

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹٤

٦. نتیجه‌گیری و پیشنهادها

بین سطح توسعه و پایداری هر روستا ارتباط و یکپارچگی وجود دارد. بنابراین رویکرد راف‌ست در ارزیابی توانمندی نواحی روستایی به‌کار می‌رود. ما می‌توانیم در ارزیابی کیفی، از این رویکرد استفاده کنیم. سیستم پشتیبان تصمیم‌گیری به ما کمک می‌کند با یکسری سؤال‌های ساده، اطّلاعات زیادی را به‌دست آوریم و بازخورد آن نیز به دست ما می‌رسد. به‌علاوه تصمیم‌گیران به‌خوبی می‌توانند پشتیبانی خوبی از این رویکرد داشته باشند. بااین‌حال سیستم پشتیبان تصمیم‌گیری می‌تواند مسائل گسترده را حل کند و اطّلاعات بیشتری دربارهٔ تصمیم به آنها بدهد. بنابراین توسعهٔ پایدار روستایی، مفهومی چندبُعدی است که در این راستا، مجموعه‌ای راف‌ست می‌تواند باعث بهبود تعداد شاخص‌ها شود. همچنین تحلیل ناشی از تئوری راف‌ست نشان داد، توانمندی بالایی در مفهوم مدیریت و برنامه‌ریزی و شاخص‌های توسعهٔ پایدار روستایی وجود دارد.

شهرستان کرمان نیز به‌عنوان وسیع‌ترین شهرستان استان، با دراختیارداشتن توانمندی‌ها و منابع کافی برای جذب گردشگر، زمینه‌های مساعدی را برای رونق اقتصادی خود از این طریق فراهم کرده و سالانه با جذب میزان قابل‌توجّهی از گردشگران (داخلی و خارجی) راه‌های رونق و بهبود اقتصادی را آموخته است. هدف تحقیق حاضر، سطح‌بندی دهستان‌های شهرستان‌های کرمان براساس زیرساخت‌های گردشگری بوده است. نتایج به‌دست‌آمده از

فرایند تحقیق برمبنای روش راف‌ست نشان می‌دهد که در بین دهستان‌های شهرستان کرمان از نظر زیرساخت‌ها، توازن برقرار نیست و یک شکاف ملموس از نظر دسترسی به زیرساخت‌های گردشگری روستایی وجود دارد. بنابراین فرضیهٔ تحقیق پذیرفته می‌شود و می‌توان اذعان کرد که دهستان‌های شهرستان کرمان را می‌توان به سه سطح توسعه‌یافته، نیمه‌برخوردار و محروم طبقه‌بندی کرد. درنتیجه، دهستان‌های گروه، ده‌میرزا (بخش راین)، هوتک (بخش چترود)، تقریب بالا را به خود اختصاص داده‌اند؛ دهستان‌های باغین (بخش مرکزی) و محی‌آباد (بخش ماهان) تقریب پایین مجموعه و دهستان کاظم‌آباد (بخش چترود)، سیرچ (بخش شهداد) و لنگر (بخش ماهان) با کسب سطحِ پایینِ زیرساخت‌های گردشگری، ناحیهٔ مرزی را به خود اختصاص داده‌اند. در همین راستا پیشنهادهایی به‌صورت زیر داده می‌شود:

ـ با توجّه به اهمّیت گردشگری و توجّه به زیرساخت‌های مؤثّر در جذب گردشگر و همچنین اهمّیت نواحی روستایی و دهستان‌ها در توسعهٔ متوازن منطقه، واضح است که سرمایه‌گذاری در این مناطق به‌لحاظ شاخص‌های توسعه‌ای(اقتصادی، اجتماعی و اکولوژیکی) و ظرفیت‌سنجی زمانی نتیجهٔ مطلوبی می‌دهد و زمینهٔ توسعهٔ کلّ استان و شهرستان را فراهم می‌کند. بنابراین باید به این امر توجّه جدّی شود.

ـ با توجّه به اینکه دهستان‌های شهرستان کرمان، نیاز به احیا دارند، همچون قدرت‌بخشیدن به اقتصاد دهستان‌ها و بالابردن کیفیت و امکانات زندگی، به نظر می‌رسد توسعهٔ گردشگری یکی از مناسب‌ترین استراتژی‌های این نواحی است.

ـ ازآنجایی‌که گردشگری با خود منافع زیادی ازجمله توسعهٔ اقتصادی را به‌همراه دارد، لذا بومی‌شدن این صنعت هم نسبت به فعّالیت‌های دیگر اقتصادی با توجّه به ظرفیت‌های فعلی دهستان‌های شهرستان کرمان امکان‌پذیر می‌باشد. درنتیجه بهتر است این مهم را با توسعهٔ این نواحی از نظر زیرساخت‌های گردشگری آغاز کرد.

کتابنامه

۱. افتخاری، ع.؛ پورطاهری، م.؛ و مهدویان، ف.(۱۳۹۰). اولویت‌بندی ظرفیت‌های گردشگری مناطق روستایی شهرستان نیر. *فصلنامهٔ جغرافیا و توسعه*، ۹(۲٤)، ۲۳ـ۳۸.

۲. پاپلی یزدی، م. ح.؛ سقایی، م. (۱۳۹۰). *گردشگری: ماهیت و مفاهیم*. چاپ ششم. تهران: انتشارات سمت.

۳. پورطاهری، م.؛ سجاسی قیداری، ح.؛ و صادقلو، ط.(۱۳۸۹). سنجش و اولویت‌بندی پایداری اجتماعی در مناطق روستایی، با استفاده از تکنیک رتبه‌بندی براساس تشابه به حلّ ایده‌آل فازی (مطالعهٔ موردی: دهستان حومهٔ بخش مرکزی شهرستان خدابنده). *فصلنامهٔ پژوهش‌های روستایی، بهار، ۱*(۱)، ۱ـ۳۱.

٤. جوادی، ع.؛ رازقی، س؛ و عبّاسی‌پور، س. (۱۳۹۲). تشخیص مقیاس فازی در الگوریتم تصمیم‌گیری با به‌کارگیری ممیّز اعداد ورودی و شاخص. اوّلین کنفرانس ملّی مهندسی صنایع و سیستم‌ها، دانشگاه آزاد اسلامی واحد نجف‌آباد، ۱ـ۱۰.

۵. رضوانی، م. (۱۳۸۷). *توسعهٔ گردشگری روستایی با رویکرد گردشگری پایدار*. تهران: انتشارات دانشگاه تهران.

٦. سجّادیان، م.؛ برفی، ز؛ و قهرمانی، م. م. (۱۳۹۳). تحلیل قابلیت استفادهٔ جذابیت دامنه‌نوردی در گردشگری روستایی دهستان‌های شهرستان آمل با بهره‌گیری از AHP، روش GIS, Step Function. *فصلنامهٔ جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری چشم‌انداز زاگرس*، ٦(۲)، ۷۵ـ ۹۲.

۷. سجاسی قیداری، ح.؛ رکن‌الدّین افتخاری، ع.؛ و پورطاهری، م. (۱۳۹۳). اولویت‌بندی سطح کارآفرینی اکوتوریستی در مناطق روستایی. *مجلّهٔ پژوهش و برنامه‌ریزی روستایی*، ۳(۵)، ۱۳ـ۲۷.

۸. فرجی سبکبار، ح.؛ رضوانی، م. ر.؛ بهنام‌مرشدی، ح.؛ و روستا، ح. (۱۳۹۳). سطح‌بندی فضایی محورهای گردشگری استان فارس برمبنای خدمات و تسهیلات گردشگری. *مجلّهٔ پژوهش‌های جغرافیای انسانی*، ٤٦(۳)، ٥٦١ـ ٥٨٦.

۹. قادری، ا.؛ فرجی راد، ع.؛ و بروجی، س. (۱۳۹۰). جایگاه گردشگری در سیاست‌ها و برنامه‌های توسعهٔ مناطق آزاد(مطالعهٔ موردی: قشم). *فصلنامهٔ جغرافیایی فضای گردشگری، ۱*(۱)، ۱۰۱ـ ۱۱٤.

۱۰. قدیری معصوم، م.؛ استعلاجی، ع.؛ و پازکی، م. (۱۳۸۹). *گردشگری پایدار(روستایی و عشایری). تهران:* انتشارات دانشگاه تهران.

۱۱. مرکز آمار ایران. (۱۳۹۰). *سرشماری نفوس و مسکن کشور*، سالنامهٔ استان کرمان.

۱۲. مطیعی لنگرودی، س. ح.؛ دادورخانی، ف.؛ رضائیه آزادی، م.؛ و شریفی، ا. (۱۳۹۳). برنامه‌ریزی راهبردی توسعهٔ گردشگری(مطالعهٔ موردی: تفرّجگاه بند ارومیه). *مجلّهٔ پژوهش‌های جغرافیای انسانی*، ٤٦(۳)، ٥۲۳ـ ٥٤۰.

۱۳. میر فخرالدّینی، س. ح؛ پیرو، س.(۱۳۹۱). ارائۀ روش‌شناسی تلفیقی با استفاده از مدل کانو و گسترش عملکرد کیفیت، به‌منظور بهبود کیفیت خدمات بانکی؛ رویکرد مجموعه‌های راف. *مجلّۀ چشم‌انداز مدیریت صنعتی*، ۲ (۸)، ۶۱ـ۸۹.

14. Akca, H. (2006). Assessment of rural tourism in Turkey using SWOT analysis. *Journal of Applied Sciences*, *6*(13), 2837-2839.
15. Eveline, S., Leeuwen, V., Nijkamp, P., & Riveted, P. (2015). A meta-analytic comparison of regional output multipliers at different spatial levels: Economic impacts of tourism. *Advances in Tourism Economics*, 13-33. doi: 10. 1007/ 978- 3-7908- 2124- 6
16. Gartner, W. C. (2004). Rural tourism development in the USA. *International Journal of Tourism Research*, *6*(3), 151-164.
17. Jianchao, X., Wang, X., Kong, Q., & Zhang, N. (2015). Spatial morphology evolution of rural settlements induced by tourism: A comparative study of three villages in Yesanpo tourism area. *Journal of Geographical Sciences*, *25*(4), 497-511.
18. Sharply, R. (2014). Host perceptions of tourism: A review of the research. *Tourism Management*, *42*, 37-49.
19. Stetic, S., Simicevic, D., & Stanic, S. (2012). The role of sustainable development in the management of rural tourism destinations. *Journal of Settlements and Spatial Planning*, *1*, 131-137.
20. Yang, Y., Kevin, K. F., Wong, T., & Tongkun, W. (2012). How do hotels choose their location? Evidence from hotels in Beijing. *International Journal of Hospitality Management 31*, 668-675.